EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

17. aprill 2008 *

Kohtuasjas C-456/06,

mille ese on EÜ artikli 234 alusel Bundesgerichtshof'i (Saksamaa) 5. oktoobri 2006. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 16. novembril 2006, menetluses

Peek & Cloppenburg KG

versus

Cassina SpA,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja esimees K. Lenaerts, kohtunikud G. Arestis, R. Silva de Lapuerta, E. Juhász ja J. Malenovský (ettekandja),

* Kohtumenetluse keel: saksa.

kohtujurist: E. Sharpston,
kohtusekretär: osakonnajuhataja M.-A. Gaudissart,

arvestades kirjalikus menetluses ja 15. novembri 2007. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– Peek & Cloppenburg KG, esindaja: *Rechtsanwalt* A. Auler,

– Cassina SpA, esindaja: *Rechtsanwalt* A. Bock,

– Poola valitsus, esindaja: E. Ośniecką-Tamecką,

– Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: H. Krämer ja W. Wils,

olles 17. jaanuari 2008. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas (EÜT L 167, lk 10; ELT eriväljaanne 17/01, lk 230) artikli 4 lõike 1 tõlgendamist.

2 Taotlus esitati Peek & Cloppenburg KG (edaspidi „Peek & Cloppenburg") ja Cassina SpA (edaspidi „Cassina") vahelises kohtuvaidluses, mis puudutab mööbliesemete üldsusele kättesaadavaks tegemist ning eksponeerimist, mis Cassina sõnul rikub talle kuuluvat levitamise ainuõigust.

Õiguslik raamistik

Rahvusvahelised õigusnormid

3 Genfis 20. detsembril 1996 vastuvõetud Ülemaailmse Intellektuaalse Omandi Organisatsiooni (WIPO) autoriõiguse leping (edaspidi „autoriõiguse leping") ning WIPO esituse ja fonogrammide leping (edaspidi „esituse ja fonogrammide leping") on mõlemad ühenduse nimel heaks kiidetud nõukogu 16. märtsi 2000. aasta otsusega 2000/278/EÜ (EÜT L 89, lk 6; ELT eriväljaanne 11/33, lk 208).

4 Autoriõiguse lepingu artikkel 6 „Õigus teose levitamisele” sätestab, et:

„1. Kirjandus- ja kunstiteoste autoritel on ainuõigus lubada üldsuse juurdepääsu oma teoste originaalidele ja koopiatele müügi või muu omandiõiguse ülemineku kaudu.

2. Käesoleva lepingu sätted ei mõjuta lepinguosaliste vabadust määrata kindlaks võimalikke tingimusi, mille kohaselt lõikes 1 nimetatud õiguse ammendumist kohaldatakse pärast teose originaali või koopia esimest müüki või muud omandiõiguse üleminekut autori loal.”

5 Esituse ja fonogrammide lepingu artikkel 8 „Õigus teose levitamisele” annab teose esitajatele ainuõiguse lubada üldsuse juurdepääsu oma fonogrammidele salvestatud esituste originaalidele ja koopiatele müügi või muu omandiõiguse ülemineku kaudu.

6 Esituse ja fonogrammide lepingu artikkel 12 näeb fonogrammitootjate suhtes ette analoogilise õiguse.

Ühenduse õigus

7 Direktiivi 2001/29 põhjendused 9–11, 15 ja 28 sätestavad, et:

„9. Autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste ühtlustamise aluseks peab olema kõrgetasemeline kaitse, sest nimetatud õigused on olulised intellektuaalse loomingu seisukohalt. Nende kaitse aitab tagada loovuse säilimise ja arengu autorite, esitajate, tootjate, tarbijate, kultuuri, tööstuse ja laiema üldsuse huvides. […]

10. Jätkamaks oma loome- ja kunstilist tegevust, peavad autorid ja esitajad saama oma töö kasutamise eest nõuetekohast tasu, samasugust tasu peavad saama tootjad, et neil oleks võimalik nimetatud tegevust rahastada. […]

11. Autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kaitse tugev ja tõhus süsteem on peamisi abinõusid tagamaks, et Euroopa kultuuri loov tegevus ja tootmine saaksid vajalikke ressursse, ning kaitsmaks kunsti loojate ja esitajate sõltumatust ning väärikust.

[…]

15. Ülemaailmse Intellektuaalse Omandi Organisatsiooni (WIPO) egiidi all 1996. aasta detsembris peetud diplomaatiline konverents lõppes kahe uue lepingu, […] autoriõiguse lepingu ning […] esituse ja fonogrammide lepingu vastuvõtmisega […]. Ka käesoleva direktiivi eesmärk on täita mitmeid uusi rahvusvahelisi kohustusi.

[…]

28. Käesoleva direktiivi kohane autoriõiguste kaitse hõlmab ainuõigust kontrollida materiaalsetes esemetes sisalduva teose levitamist. Kui originaalteose või selle koopiate esmamüük ühenduses on toimunud õiguste valdaja poolt või tema nõusolekul, ei ole tal õigust ühenduses kontrollida nimetatud objekti edasimüüki. […]"

8 Selle direktiivi artikkel 4 „Levitamisõigus" sätestab, et:

„1. Liikmesriigid näevad ette, et autoritel on ainuõigus lubada või keelata oma teoste originaalide ja koopiate levitamist üldsusele müümise teel või muul viisil.

2. Levitamisõigus teose originaali või koopiate suhtes ühenduses ei lõpe, v.a juhul, kui õiguste valdaja poolt või tema nõusolekul toimub ühenduses kaitstud objekti esmamüük või muul viisil omandiõiguse üleminek."

9 Nõukogu 19. novembri 1992. aasta direktiivi 92/100/EMÜ rentimis- ja laenutamisõiguse ja teatavate autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta intellektuaalomandi vallas (EÜT L 346, lk 61; ELT eriväljaanne 17/01, lk 120) artikli 1 lõigete 1 ja 2 kohaselt:

„1. Vastavalt käesoleva peatüki sätetele näevad liikmesriigid artikli 5 sätteid arvestades ette õiguse lubada või keelata autoriõigusega kaitstavate teoste originaalide ja koopiate […] rentimist ja laenutamist.

2. Käesoleva direktiivi kohaldamisel tähendab „rentimine" kasutada andmist piiratud ajaks ja otsese või kaudse majandusliku või kaubandusliku tulu eesmärgil."

10 Direktiivi 92/100 artikli 9 lõige 1 näeb ette, et „[l]iikmesriigid sätestavad [esitajatele, fonogrammitootjatele, filmide esmasalvestuste tootjatele ning ringhäälinguorganisatsioonidele] ainuõiguse muuta [kaitstud] objektid, sealhulgas nende koopiad üldsusele kättesaadavaks kas müügi teel või muul moel, edaspidi „levitamisõigus"".

11 Direktiiv 92/100 tunnistati kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiiviga 2006/115/EÜ rentimis- ja laenutamisõiguse ja teatavate autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta intellektuaalomandi vallas (ELT L 376, lk 28). Viimases korratakse direktiivi 92/100 eespool nimetatud sätteid analoogses sõnastuses.

Siseriiklik õigus

12 Urheberrechtsgesetz'i (autoriõiguse seadus, *BGBl.* 1965 I, lk 1273, 9.9.1965) § 15 lõige 1 näeb ette, et:

„Autorile kuulub ainuõigus oma materiaalsel kujul väljendatud teost tulu saamise eesmärgil käsutada; see õigus hõlmab eelkõige:

[…],

levitamisõigust (artikkel 17),

[…]".

13 Selle seaduse § 17 lõige 1 sätestab, et:

„Levitamisõigus on originaalteose või selle koopiate üldsusele pakkumise või turuleviimise õigus."

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

14 Cassina toodab istmeid. Selle äriühingu kollektsiooni kuuluvad Le Corbusier' nime all tuntud Charles-Édouard Jeanneret' jooniste põhjal valmistatud mööbliesemed.

Nende hulka kuuluvad LC 2 ja LC 3 seeriate tugitoolid ja istesohvad ning lauakomplekt LC 10-P. Cassina on sõlminud nimetatud mööbliesemete tootmise ja turustamise litsentsilepingu.

15 Peek & Cloppenburgile kuuluvad naiste- ja meesterõivaste kauplused kogu Saksamaal. Ta on ühes oma poes klientide jaoks sisse seadnud puhkenurgad, mis on sisustatud LC 2 ja LC 3 seeriate tugitoolide ja istesohvade ning lauakomplektiga LC 10-P. Ühe tütarettevõtja vaateaknale on dekoratsiooniks paigutatud LC 2 seeria tugitool. Nimetatud mööbliesemete valmistaja ei ole Cassina, vaid need on toodetud ilma viimase loata ettevõtja poolt, kes asub Bolognas (Itaalia). Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul ei olnud need mööbliesemed tootmise ajal tootmiskohaks olevas liikmesriigis autoriõigusega kaitstud.

16 Kuna Cassina leidis, et Peek & Cloppenburg on sel viisil rikkunud tema õigusi, esitas ta hagiavalduse nimetatud äriühingu vastu Landgericht Frankfurt'ile ja nõudis, et seda äriühingut kohustataks kõnealust tegevust lõpetama ning esitama teavet kõnealuste mööbliesemete soetusallika kohta. Lisaks taotles Cassina Peek & Cloppenburgilt kahjuhüvitise välja mõistmist.

17 Landgericht Frankfurt rahuldas Cassina nõude ning apellatsioonikohus jättis nimetatud esimese astme kohtu otsuse sisuliselt muutmata, mistõttu Peek & Cloppenburg esitas Bundesgerichtshofile kassatsioonkaebuse.

18 Nimetatud kohus märgib, et kuna Cassinal on levitamise ainuõigus 9. septembri 1965. aasta autoriõiguse seaduse artikli 17 tähenduses, siis oleneb selle kohtu otsus ainult sellest, kas Peek & Cloppenburgi eespool nimetatud tegevus rikub seda õigust.

19 Bundesgerichtshofi sõnul loetakse tavaliselt levitamiseks seda, kui teose originaal või selle koopiad antakse omandiõiguse või valduse üleandmise teel ettevõtjasisesest kasutusest üle üldsusele. Selles osas piisab, kui valdus antakse üle üksnes piiratud ajavahemikuks. Samas tekib küsimus, kas direktiivi 2001/29 artikli 4 lõike 1 tähenduses tuleb üldsusele levitamisena muul viisil kui müümise teel määratleda ka tegevust, mis seisneb autoriõigusega kaitstud teoste üldsusele kättesaadavaks tegemises nende teoste omandiõigust või valdust üle andmata ning seega nende tegelikku käsutusõigust üle andmata olukorras, kus nagu põhikohtuasjas on koopiad paigutatud müügipunktidesse üksnes klientidele kasutamiseks.

20 Bundesgerichtshof küsib lisaks, kas teose koopia eksponeerimine kaupluse vaateaknal seda kasutada andmata kujutab samuti endast üldsusele levitamist kõnealuse sätte tähenduses.

21 Peale selle tekib Bundesgerichtshofi sõnul küsimus, kas EÜ artiklites 28 ja 30 sätestatud kaupade vaba liikumise tagamise nõue ei piira põhikohtuasja asjaoludel kõnealuse levitamisõiguse teostamist.

22 Neil kaalutlustel otsustas Bundesgerichtshof menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. a) Kas tegemist on direktiivi 2001/49 […] artikli 4 lõike 1 tähenduses üldsusele levitamisega muul viisil [kui müümise teel], kui kolmandatel isikutel luba-

takse kasutada autoriõigusega kaitstud teoste koopiaid, ilma et kasutusõiguse loovutamisega kaasneks koopia tegeliku käsutusõiguse üleandmine?

b) Kas direktiivi 2001/49 artikli 4 lõike 1 tähenduses levitamine esineb ka siis, kui autoriõigusega kaitstud teoste koopiaid näidatakse üldsusele, ilma et kolmandatel isikutel oleks võimalus koopiaid kasutada?

2. Jaatava vastuse korral:

kas kaupade vaba liikumise kaitsmine võib eespool nimetatud juhtumitel takistada levitamisõiguse teostamist, kui välja pandud koopiatel puudub autoriõiguslik kaitse liikmesriigis, kus need on valmistatud ning turule viidud?"

Suulise menetluse uuendamise taotlus

23 Cassina taotles kohtujuristi ettepaneku peale 7. märtsil 2008 Euroopa Kohtusse saabunud kirjas Euroopa Kohtu kodukorra artikli 61 alusel suulise menetluse uuendamist. Cassina väidab eelkõige seda, et kohtujurist tugines oma ettepanekus mitmele väärale argumendile, eiras Euroopa Kohtu praktikat ega võtnud arvesse kõiki käesolevas vaidluses asjakohaseid asjaolusid. Seega soovib Cassina esitada Euroopa Kohtule täiendavat teavet.

24 Siinkohal tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu põhikiri ega ka kodukord ei näe pooltele ette võimalust esitada märkusi kohtujuristi ettepaneku kohta (vt eelkõige 30. märtsi 2006. aasta otsus kohtuasjas C-259/04: Emanuel, EKL 2006, lk I-3089, punkt 15).

25 Siiski võib Euroopa Kohus omal algatusel või kohtujuristi ettepanekul või poolte taotlusel kodukorra artikli 61 kohaselt määrusega suulise menetluse uuendada, kui ta leiab, et tal ei ole piisavalt informatsiooni või kui asja lahendamisel tuleks tugineda argumendile, mille üle pooled ei ole vaielnud (vt eelkõige 13. novembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-209/01: Schilling ja Fleck-Schilling, EKL 2003, lk I-13389, punkt 19, ning 17. juuni 2004. aasta otsus kohtuasjas C-30/02, Recheio – Cash & Carry, EKL 2004, lk I-6051, punkt 12).

26 Pärast kohtujuristi ärakuulamist leiab Euroopa Kohus, et ta omab käesoleval juhul esitatud küsimustele vastamiseks kogu vajaliku teabe.

27 Järelikult puudub alus suulise menetluse uuendamiseks.

Eelotsuse küsimused

Esimene küsimus, punktid a ja b

28 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib oma esimese eelotsuse küsimuse punktidega a ja b sisuliselt teada, kas teoste originaalide ja koopiate levitamist üldsusele

muul viisil kui müümise teel direktiivi 2001/29 artikli 4 lõike 1 tähenduses tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab ühelt poolt autoriõigusega kaitstud teoste koopiate üldsusele kasutamise võimaluse andmist, ilma et kasutusõiguse loovutamisega kaasneks omandiõiguse üleandmine, ning teisalt nende koopiate üldsusele eksponeerimist, ilma et antaks nende koopiate kasutamise võimalust.

29 Direktiivi 2001/29 artikli 4 lõige 1 ega selle õigusakti ükski teine säte ei täpsusta piisavalt autoriõigusega kaitstud teose üldsusele levitamise mõistet. See-eest on see mõiste selgemini määratletud autoriõiguse lepingus ning esituse ja fonogrammide lepingus.

30 Selles osas peab meenutama, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale tuleb ühenduse õigusaktide tekste tõlgendada niivõrd, kuivõrd see on võimalik, lähtudes rahvusvahelisest õigusest, ja seda eriti siis, kui teksti eesmärk on jõustada ühenduse sõlmitud rahvusvaheline leping (vt eelkõige 14. juuli 1998. aasta otsus kohtuasjas C-341/95: Bettati, EKL 1998, lk I-4355, punkt 20, ja 7. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-306/05: SGAE, EKL 2006, lk I-11519, punkt 35).

31 Direktiivi 2001/29 põhjenduse 15 kohaselt on selge, et selle direktiivi eesmärk on ühenduse tasandil jõustada kohustused, mis tulenevad ühendusele autoriõiguse lepingust ning esituse ja fonogrammide lepingust. Neil asjaoludel tuleb kõnealuse direktiivi artikli 4 lõikes 1 sisalduvat mõistet niivõrd, kuivõrd see on võimalik, tõlgendada lähtudes nendes lepingutes esitatud määratlustest.

32 Autoriõiguse lepingu artikli 6 lõige 1 määratleb kirjandus- ja kunstiteoste autoritele kuuluva õiguse teose levitamisele kui ainuõiguse lubada üldsuse juurdepääsu oma

teoste originaalidele ja koopiatele müügi või „muu omandiõiguse ülemineku kaudu". Peale selle sisaldavad esituse ja fonogrammide lepingu artiklid 8 ja 12 samasid määratlusi teose esitajatele ja fonogrammitootjatele kuuluva levitamisõiguse kohta. Seega seostavad asjakohased rahvusvahelised lepingud levitamise mõiste üksnes omandiõiguse üleminekuga.

33 Kuna direktiivi 2001/29 artikli 4 lõige 1 näeb selles osas ette levitamise „müümise teel või muul viisil", siis tuleb seda mõistet kooskõlas nimetatud lepingutega tõlgendada kui levitamise viisi, millega kaasneb omandiõiguse üleminek.

34 Selline järeldus tuleneb ka autoriõiguse lepingu ja direktiivi 2001/29 vastavate levitamisõiguse lõppemist reguleerivate sätete tõlgendamisest. Autoriõiguse lepingus reguleerib seda artikli 6 lõige 2, mis seostab autoriõiguse lõppemise selle artikli lõikes 1 osundatud toimingutega. Seega moodustavad autoriõiguse lepingu artikli 6 lõiked 1 ja 2 terviku, mida tuleb tõlgendada koos. Need kaks sätet käsitlevad sõnaselgelt toiminguid, millega kaasneb omandiõiguse üleminek.

35 Direktiivi 2001/29 artikli 4 lõigete 1 ja 2 ülesehitus on sama kui autoriõiguse lepingu artiklil 6 ning nendega soovitakse viimati nimetatud artiklis sätestatu üle võtta. Nagu autoriõiguse lepingu artikli 6 lõige 2, näeb ka kõnealuse direktiivi artikli 4 lõige 2 ette teoste originaalide ja koopiate levitamisõiguse lõppemise juhul, kui toimub asjaomase objekti esmamüük või kui omandiõigus läheb üle muul viisil. Kuna nimetatud artikliga 4 võetakse üle autoriõiguse lepingu artikkel 6 ning kuna seda artiklit 4 tuleb nagu autoriõiguse lepingu artiklit 6 tõlgendada tervikuna, siis peab järeldama, et direktiivi 2001/29 artikli 4 lõikes 1 esitatud sõnu „muul viisil" tuleb tõlgendada kooskõlas selle artikli lõikes 2 antud tähendusega, see tähendab, et kaasnema peab omandiõiguse üleminek.

36 Eeltoodust tuleneb, et teoste originaalide ja koopiate levitamine üldsusele muul viisil kui müümise teel direktiivi 2001/29 artikli 4 lõike 1 tähenduses hõlmab üksnes toiminguid, millega tingimata kaasneb asjaomase objekti omandiõiguse üleminek. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud andmetest ei ilmne, et see on nii põhikohtuasjas käsitletavate toimingute osas.

37 Tuleb rõhutada, et vastupidi sellele, mida väidab Cassina, ei lükka seda järeldust ümber direktiivi 2001/29 põhjendused 9–11, mille kohaselt autoriõiguse ühtlustamise aluseks peab olema kõrgetasemeline kaitse, kuna jätkamaks oma loome- ja kunstilist tegevust, peavad autorid saama oma töö kasutamise eest nõuetekohast tasu ning autoriõiguse kaitse süsteem peab olema tugev ja tõhus.

38 Sellist kaitset saab pakkuda üksnes ühenduse seadusandja kehtestatud normide raames. Niisiis ei ole Euroopa Kohtu pädevuses luua autorite kaitseks uusi õigusi, mida ei ole direktiivis 2001/29 sätestatud ning seega laiendada teose originaali või koopia levitamise mõiste tähendust võrreldes tähendusega, mida on pidanud silmas ühenduse seadusandja.

39 Kui ühenduse seadusandja arvates ei ole autorite kaitse kehtivate õigusnormidega piisavalt kõrgel tasemel tagatud ning põhikohtuasjas käsitletava kasutamise suhtes tuleb kehtestada autorilt loa saamise tingimus, peab ühenduse seadusandja muutma intellektuaalomandi kaitse ühenduse eeskirju.

40 Samadel põhjustel ei saa nõustuda Cassina argumentidega, mille kohaselt tuleb teose originaali või koopia levitamise mõistet tõlgendada laialt, kuna põhikohtuasjas käsitletav tegevus on taunitav seetõttu, et autoriõiguse omanik ei ole selle liikmesriigi, kus neid koopiaid kasutatakse, seaduste alusel kaitstud teose kasutamise eest tasu saanud.

41 Seega tuleb esimesele küsimusele vastata, et teoste originaalide ja koopiate levitamine üldsusele muul viisil kui müümise teel direktiivi 2001/29 artikli 4 lõike 1 mõttes tähendab üksnes asjaomase objekti omandiõiguse üleandmist. Seetõttu ei kujuta üldsusele võimaluse andmine kasutada autoriõigusega kaitstud teoste koopiaid ega nimetatud koopiate üldsusele eksponeerimine koopiate kasutamise võimalust andmata endast sellist levitamist.

Teine küsimus

42 Kuna Euroopa Kohus vastas esimesele küsimusele eitavalt, siis ei ole teisele küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

43 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

Teoste originaalide ja koopiate levitamine üldsusele muul viisil kui müümise teel Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas artikli 4 lõike 1 mõttes tähendab üksnes asjaomase objekti omandiõiguse üleandmist. Seetõttu ei kujuta üldsusele võimaluse andmine kasutada autoriõigusega kaitstud teoste koopiaid ega nimetatud koopiate üldsusele eksponeerimine koopiate kasutamise võimalust andmata endast sellist levitamist.

Allkirjad